

garjev. Železnice so bile malone vse finančno oškodovane, ker so odpali zelo znameniti dohodki iz prevažanja premoga, in ker se je zmanjšal dohodek iz čistega dobička nekaterih privatnih železnic in dobiček od posojevanja železniških vagonov nekaterim privatnim železnicam. Okroglo se sme računati, da imajo državne železnice vsled štrajka premogarjev v lanskem letu izgube 3,200.000 kron.

Druga okolnost, ki je neugodno vplivala na finančni uspeh je ta, da se je blizu 3,000.000 kron več porabilo za poprave železnic, kakor je bilo postavljeno v proračun.

Država je izvrševala tudi upravo dolenjskih železnic. Dežela Kranjska, ki je prevzela garancijo za štiriodstotno obrestovanje glavnice te železnice, je morala v letih 1896. do 1899. plačati v ta namen velike svote. Lansko leto pa so se razmere na dolenjskih železnicah tako ugodno spremenile, da deželi za lansko leto ne bo treba ničesar plačati, pač pa dobi še na račun obresti od plačanih garancijskih prispevkov in na račun garancijskega prispevka okrog 37.000 kron.

Obrtnijske raznoterosti.

Intendanca c. in kr. 3. kora v Gradcu je poslala trgovski in obrtniški zbornici v Ljubljani izkaz približne potrebščine stvari, ki se bodo potrebovale v dobi l. 1901/1902 za oskrbovanje c. in kr. vojske in c. kr. domobranstva v oskrbovalnih skladiščih v Gradcu, Mariboru, Celovcu, Ljubljani, Trstu, Gorici in Pulju. Dobaviti je pšenico, rž, oves, kruh, seno, slamo, drva, premog itd. Izkaz se lahko vpogleda v pisarni omenjene zbornice. Dobavne obravnave se bodo naznačile s posebnimi razglasi v oficijelnih deželni listih.

Kmetijstvo.

Najboljše trave za napravo travnikov in večletnih mešanic.

Glede pridelovanja krme se je tudi pri nas že marsikaj na bolje obrnilo. Naši gospodarji so že začeli kupovati dobra travna semena in jih mešati med deteljo za napravo večletnih deteljišč in travnikov. Sem in tja se lahko opazuje, da se je njiva predelala v rodoviten travnik itd. Prav tako! Koder nam kaže porabiti njive za travnike ali za večletno deteljišče, naj se to tudi zgodi, kajti vse kaže, da se bo treba z živinorejo in s pridelovanjem krme pečati v čim dalje večji meri.

Pri tem pa moramo opozoriti naše gospodarje, da naj sejejo različne in najboljše trave in da naj jih sejejo v pravem razmerju z deteljo in pa v zadostni množini. Le na ta način se bodo dosegle najbogatejše košnje. Sempirja (senenega droba) pa naj ne trosijo po takih njivah, kajti s sempirjem se vseje malo dobrega semena, zato pa toliko več vsakovrstnega plevela.

Najboljše trave, ki se priporočajo za setev po naših krajih so:

1. francoska pahovka, ki je visoka in trpežna;
2. pasja trava, ki raste v gostih šopih in je trpežna;
3. mačji rep, ki raste visoko in je trpežna.
4. angleška ljulika, ki je majhna in se močno obraste;

5. laška ljulika, ki raste visoko in trpi dve do tri leti. Laška ljulika, francoska pahovka in mačji rep dajejo že prvo leto bogate košnje, druge pa z drugim letom.

Te trave naj se tedaj kupujejo in mešajo med deteljo.

Izmed detelj se priporoča za naše kraje pred vsem domača in štajerska detelja in potem nokota; po bregovih in v strmih legah, kjer je malo zemlje, pa esparzeta.

Te trave in detelje je treba seveda v pravem razmerju posejati, da bo več pridelka. Za večletne mešanice, ki se naj kosé po štiri do šest let, je vzeti $\frac{1}{3}$ (33 %) detelnega in $\frac{2}{3}$ (66 %) travnega semena, za napravo travnikov za stalno rabo naj se pa vzame $\frac{1}{5}$ (20 %) detelnega in $\frac{4}{5}$ (80 %) travnega semena. Izkušnje nas uče, da se take setve še najbolj sponašajo.

V kakih množinah naj se sejejo posamezne vrste trav in detelj, to je odvisno seveda od kakovosti dotične zemlje in lege, kakor tudi od tega, ali se ima dotičen prostor rabiti le za košnjo ali tudi za pašo. Zaradi tega je prav, da se gospodarji v teh slučajih obrnejo do veščakov.

Konečno je še priporočati, da se travna semena zase sejejo in prav tako tudi deteljna semena, kajti le na ta način je mogoče seme enakomerno razdeliti in dobiti rušo, ki bo povsod enako gosto obraščena.

Ali naj se konji napajajo pred krmljenjem, ali po krmljenju?

Danski živinozdravnik Marlot o tem govori: Žival ne živi od tega, kar požre, nego od tega, kar prebavi. Važno je torej, ako je povžita hrana v želodcu nekaj dalje, da se bolje prebavi, nego da gre ona naglo naprej. Mnogo poskusov pri mrtvih konjih je pokazalo, da ni dobro po krmljenju konja z ovsom šele napojiti, marveč to šele škoduje. Tako so n. pr. na neki gospodarski šoli na Francoskem napravili poskušnjo, da so dali konju 4 ovsa, zatem ga napojili in slednjič zaklali. V njegovem želodcu niso našli več, nego za jeden liter v vodi plavajočega ovsa, ostali trije litri ovsa so bili že v čevah in ta pa le malo prebavljen, torej kakor zavržen. Drugi konj je bil prej napojen, na to še le je dobil 4 litre ovsa; za 4 ure pozneje je bil tudi ta zaklan, ali v njegovem želodcu našli so še ves oves, zmešan s slinami in drugo tvarino.

Poskusi omenjenega Marlota na živih konjih so pokazali, da raste, ali kali še mnogo ovsa, ki gre skozi

konjski želodec ali čreva, ako se je napojil konj po krmljenju. Razumi se, da tako naglo iztrebljen oves ni dal živali nobenega dobička, pač pa gospodarju škodo na potratu zrnja.

Tega pa marsikateri konjar ne verjame ter napaja konje po krmljenju, češ, da je videti žival bolj sito in pa da na krmo raje pije. Nič ne pomaga takim ljudem ugovarjati, tudi če se jim pokaže zrnje v blatu še neprebavljeno; saj vemo, kakšna je tudi pri nas dandanes — družina.

Kmetijske raznoterosti.

Prodaja živine po živi teži. Bavarska vlada je odredila, da naj se živina kolikor moč prodaja po živi teži. Da bi to omogočila, je obljubila vsem manj premožnim občinam podporo, da si postavijo živinske ali mestne tehtnice. Dalje je ukazala, da imata biti v vsakem kraju, kjer imajo semnje za živino, vsaj po dve tehtnici za tehtanje živine. Vsaka žival, ki se prižene na semenj, se takoj stehta in lastnik dobi certifikat (potrdilo), ki se na žival pritrdi, tako da vsak kupec na prvi pogled vidi, koliko ima žival teže; račun je seveda potem enostaven. Za tehtanje se plača 10 beličev, tako da se tehtanje prav dobro izplača. Pri kupovanju se potem za 1 q (100 kg) žive teže razne živine pogaja, n. pr. drugače za 1 q pitane, drugače za 1 q plemene ali vozne živine. Bavarsko naredbo bi imeli vsepovsodi posnemati. Pač ni treba šele dokazati, kako negotovo in goljužno je dosedanje prodajanje „na oko“, ali po samem tipanju in sodbi mesarja ali trgovca. Jedna stranka je tu zmeraj v škodi, in da to ni zlepa mesar ali trgovec, ampak kmet, to vemo le predobro. In če bi se slučajno enkrat ponesrečilo mesarju, da bi se zmotil, si drugokrat škodo nadomesti. Žito pač zna kmet prodajati po meri ali vagi in v sanjah mu ne pride na misel, tudi eno samo vrečo žita prodati na oko brez tehtanja in mere. In vendar je živina mnogo dražja nego vreča krompirja. Zato bi bilo v našo korist, ako bi se naši odločilni kmetijski krogi postavili zato, da se tudi pri nas zakonito uvede navada, živino prodajati edino le po teži. — Da se občinska tehtnica da porabiti tudi v druge namene, ni treba posebej omenjati.

Nova nevarnost proti kmetijstvu v zahodni Evropi. Evropska stavbena tehnika hoče se lotiti novega ogromnega dela, sezidati namreč železnico, ki bi zvezala vsa glavna mesta Evrope z Indijo. Prvi korak je že storjen s stavbo anatolske železnice, katero zida nemški kapital in ki veže Carigrad, Smirno in Konijo. Iz Konije pojde železnica ob obrežju Tigrisa do Djarbekira. Tu bo šla čez zelo rodovitne kraje Mezopotamije in Babilonije. Tako razširjena anatolska železnica bode napravila pristopne bogate premogove rudnike v srednji Aziji, petrolejeve vire v Mali Aziji in sploh zelo rodovitno Malo Azijo. Mala Azija čaka obdelovanja, kakor Sibirija, ali ona je rodovitnejša in evropejskemu kmetovalcu nevarnejša, nego cela Sibirija. Po stavbi anatolske železnice bode postala Mala Azija za Evropo druga severna Amerika, a bode nevarnejša, ker Arabcem ob Tigrisu okoli Basare obrodi vsejana pšenica stoteren sad in dve tretjini pridelane pšenice dajejo živini, ker je nimajo kam spraviti in prodati. Samo vprašanje časa je, kedaj pošlje nemški kapital svoje naseljence in svoje železne pluge v te rodovitne kraje, ki so večji, nego cela Avstrija in Nemčija vkup. Danes velja v Angori meterski cent pšenice v našem denarju samo 1 gld. 80 kr. In ta pšenica bode veljala po sezidanju anatolske železnice v Trstu 3 gld. 50 kr. Črni in nevarni so oblaki, ki prete našim kmetovalcem!

Poučni in zabavni del.

Misel na večnost.

Hrvatski spisal Janko Leskovar.

I.

V vasi Druškovcu je živel učitelj Juro Martič.

Ljudje so mislili, da je bolan, pravo za pravo sam tega ni čutil, ali vender se ni počutil kot nekdanj poprej. Zdaj so se mu jako pojavile modre žile, ki so se fino razmrežile okrog očij, pa se raztegnile preko senc in visokega čela. A tudi ustnice so mu nekako povenele, in postale suhe in tanke in blede; no vender kašlja še ne, in svojo službo izvršuje vedno točno. Še več, šolski nadzornik, „velečastiti gospod“, je z njim povsem zadovoljen.

A vender ni bil pravi učitelj.

Deci je bil sicer dober, no, često ga je spopadla neka melanholija, kateri ni vedel vzroka, niti imena, a te melanholije se ni mogel otresti mej vsem poučevanjem. Ako bi smel, — najbolje bi to bilo, — tedaj poslati deco domov, — no to ne gre. V takem stanju ni znal vzdrževati miru v šoli, bil je nestrpiljiv, razdražljiv, pa je nazval tega in onega učenca z oslom, tepcem, — ali ga pograbil za uho in za lase.

Ko ga je ta srd minula, mu je bilo žal in odločil se je, nikdar več; no, skoro je padel zopet v isti pogrešek.

To se je dogajalo pri njem baje vsled prevelikega napora.

Bil je sam v šoli s poludnevnim poukom, pa je vsled tega moral poučevati še nekoliko ur več — a po zimi mu dneva niti dosti ni bilo. Zato pa je vender še vedno našel časa in prilike, da se tudi odpočije; ali njemu nekaj ni dalo oddahniti, nekaj ga je vedno gnalo, da razmišlja, — razmišlja brez prenehanja, dokler ga slednjič ni zbolela glava. Tedaj so mu začeli živci na trepalnicah trepetati, žile na sencih trepetati, in izmučen do smrti se je vrgel na posteljo. Njegov sluga Daša ga je tedaj navadno prosil, naj vstane, naj se sleče, da mu pripravi posteljo, — on je to čul, ali se dolgo, dolgo ni premaknil, niti besede ni izpregovoril, dasi je sam želel sna.

Neizmerno si je želel nočij, ker so mu donašale sanje, a sanjam je podajal drug pomen, nego li ga je učil nekoč njegov učitelj pedagogije v učiteljski šoli. Kolikor se je spominjal, imajo že od detinstva njegove neki pomen; no, on se je še dolgo držal teorije, katere se je učil na pripravnici . . .

Ali pred štirimi leti se je dogodil preobrat, in Martič se je razdružil z naukom Herbartovcev. Nekega večera je legel kot navadno in zaspal. Jeli v istini spal, tega ni vedel nikdar povedati; zdelo se mu je, da je buden. Noč je temna; opazi očeta, ki se vrača domov s svetilko v roki. Pride do potoka, ki je narasel vsled